

OUDER COMMISSIE

KINDEROPVANGTOESLAG

Aan Gert-Jan Bakker, programmadirecteur Bestaanszekerheid VNG
Utrecht 28-10-2025

Geachte heer Bakker, beste Gert-Jan,

U heeft de Oudercommissie Kinderopvangtoeslag uitgenodigd te reageren op de bespreeknotitie van het onderzoek naar de toekomst van de brede ondersteuning, dat in opdracht van de VNG wordt uitgevoerd door Significant Public. Daarbij heeft u specifiek gevraagd naar ervaringen, overwegingen en inzichten die de commissie zou willen meegeven na lezing van de bespreeknotitie 'afbouw toegang tot brede ondersteuning – onderbouwde voorkeuren gemeente'. De Oudercommissie gaat met deze brief graag op uw uitnodiging in.

In de bespreeknotitie van Significant wordt stilgestaan bij de aanleiding van het onderzoek. Gemeenten wensen duidelijkheid over de termijn waarop brede ondersteuning beschikbaar blijft voor gedupeerden en wat er nodig is om brede ondersteuning te kunnen blijven bieden aan alle rechthebbenden – ook in de toekomst. Daarbij concentreert het rapport zich op de vraag hoe gemeenten zowel duidelijkheid kunnen krijgen over de uiterste aanmelddatum van de toegang tot brede ondersteuning en eveneens het recht op brede ondersteuning voor (mogelijk) gedupeerden kunnen garanderen.

Het belang van brede ondersteuning is helder; het heeft als doel om gedupeerden te helpen bij het maken van een nieuwe start. Daarvoor ontvangen zij ondersteuning op vijf leefgebieden: financiën, wonen, zorg, gezin en werk. Gemeenten kunnen, als meest nabije overheid, daarmee een belangrijke bijdrage leveren aan emotioneel herstel én herstel van vertrouwen. En daarmee een nieuwe start mogelijk maken.

De Oudercommissie Kinderopvangtoeslag heeft in eerdere adviezen herhaaldelijk gepleit voor duidelijkheid. Duidelijkheid in de vorm van duidelijke kaders voor gemeenten en stevige monitoring op de uitvoering van de brede ondersteuning. De grote verschillen tussen gemeenten als het gaat om de brede ondersteuning zijn voor ouders in vergelijkbare situaties niet uitlegbaar. We hebben goede hoop dat de aanstelling van de bestuurlijk regisseur zal bijdragen aan het stroomlijnen van de gemeentelijke inspanningen en het monitoren van de effectiviteit van de geboden ondersteuning. Daarbij dient in de ogen van de Oudercommissie het ouderperspectief (en dus de ervaringen van gedupeerden met de geboden ondersteuning) leidend te zijn.

Ondanks dat naar verwachting alle integrale beoordelingen in 2025 worden afgerond, wachten nog duizenden ouders op de afhandeling van hun (aanvullende) schade. Mede daardoor – en zo lang dit loopt – hebben zij brede ondersteuning keihard nodig. De Oudercommissie heeft zich op het standpunt gesteld dat de clausulering, die is aangebracht door middel van de wet aanpassing termijnen en nabestaandenregeling hersteloperatie toeslagen, alleen gemeenten dient. Het advies van de Oudercommissie is steeds geweest om niet eerder te spreken van een einddatum dan wanneer alle procedures zijn afgerond en onder de voorwaarde dat er (vervolgens) een algemeen loket beschikbaar komt voor gedupeerden.

Daarmee bevestigt de Oudercommissie de relatie die bestaat tussen de verschillende hersteltrajecten, zoals ook Significant constateert in de bespreeknotitie. Het is inderdaad zo dat een deel van de gedupeerden niet eerder toekomt aan emotioneel herstel, dan wanneer het financieel is afgerond. Daarin kan ook een verklaring gelegen zijn dat gedupeerden zich nog niet hebben gemeld voor brede ondersteuning. Eveneens is het zo dat het trauma dat gepaard is gegaan met het doormaken van de toeslagenaffaire én de impact van het financiële hersteltraject, maken dat een gedupeerde nog niet (direct) klaar is voor emotioneel herstel. Daarom bepleit de Oudercommissie dat voorkomen dient te worden dat de versnellingswens van dit kabinet (of van gemeenten) ertoe gaat leiden dat niet alle ouders ondersteund kunnen worden bij het maken van een nieuwe start en dat kinderen van gedupeerden daardoor op afstand komen te staan. Niet alle behoefte aan (toekomstige) ondersteuning is immers te voorzien. Zeker niet voor gedupeerden die op dit moment nog volop in overlevingsmodus zitten én voor jongeren.

Eén van de grote zorgen van gedupeerde ouders is dat ‘met de bril op van de Participatiewet’ naar gedupeerde ouders wordt gekeken door gemeenten.

De Participatiewet gaat over activering en doet een appél op de eigen verantwoordelijkheid van mensen. Ontvangers van een Participatiewet-uitkering worden ondersteund bij het nemen van die verantwoordelijkheid. Toeslagenouders zijn slachtoffers van overheidsfalen. Ze zijn niet tekortgeschoten in hun verplichtingen, maar juist onterecht benadeeld door het handelen van de overheid zelf. Vanuit moreel en bestuurlijk perspectief vraagt dat om herstel, erkenning en vertrouwen. Niet om controle of verplichtingen. De toeslagenaffaire gaat, kortom, over een overheid die haar eigen verantwoordelijkheid moet nemen.

Daarom is een herstelgerichte, menswaardige benadering noodzakelijk. Niet een uitkeringsgerichte. Bovendien vrezen gedupeerden (opnieuw) geconfronteerd te zullen worden met bureaucratische regels en stigmatisering.

Simpelweg overdragen naar het reguliere sociaal domein, met een verwijzing naar de zorgplicht van gemeenten, is in de ogen van de Oudercommissie daarom een ontkenning van de impact en gevolgen die de toeslagenaffaire heeft gehad op de levens van gedupeerden.

De discussie over een passende uiterste aanmelddatum bekijkt de Oudercommissie vanuit bovenstaand perspectief. De Oudercommissie is eveneens van mening dat de behoeften van gedupeerden centraal moeten staan en niet de uitvoerbaarheid voor de gemeente.

Een herstelgerichte benadering vraagt om maatwerk, vertrouwen en menselijkheid. Een harde deadline voor de toegang tot brede ondersteuning verhoudt zich niet met deze uitgangspunten. De Oudercommissie is daarom van mening dat er een flexibele deadline zou moeten zijn voor alle gedupeerden om toegang te krijgen tot brede ondersteuning. Voor kinderen van gedupeerde ouders moet het bovendien ook mogelijk zijn om op een later moment in hun leven een beroep te doen op ondersteuning. Er is niet voor gekozen om een kinderen van gedupeerden zelfstandig toegang te verlenen tot een schaderegeling. Tegelijkertijd geven gedupeerde ouders aan dat hun kinderen de gevolgen van de toeslagenaffaire in veel gevallen nog sterker (hebben) ervaren dan zichzelf. Ook is er het besef dat veel kinderen van

gedupeerden nog niet op een punt in hun leven zijn gekomen dat zij zich nu al bij gemeenten vervoegen voor ondersteuning. De inschatting is dat dit op een later moment mogelijk wel nodig en wenselijk zal zijn. Het antwoord van de overheid dient op het moment dat zij alsnog aankloppen niet te zijn dat de termijnen zijn verstreken. Herstel kent geen kloktijd.

Tegelijkertijd heeft de Oudercommissie begrip voor de wens van gemeenten om helderheid te krijgen over het financiële kader. De Regeling Specifieke Uitkering (SPUK) gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek loopt eind 2026 af. De onzekerheid die bestaat over verlenging van de regeling, is onwenselijk. Significant heeft de hiermee gepaard gaande risico's in de bespreeknotitie beschreven. De Oudercommissie pleit ervoor de SPUK-regeling te verlengen en tenminste parallel te laten lopen aan de rechten van gedupeerden volgens de Wet hersteloperatie toeslagen. Daarnaast dient er een algemeen loket beschikbaar te komen waar gedupeerden zich ook na de looptijd van de SPUK kunnen melden voor (psychosociale) ondersteuning.

Tot slot: gedupeerde ouders moeten kunnen rekenen op een herstelgerichte, menswaardige benadering. Zij moeten er vanuit kunnen gaan dat gemeenten zeggen wat ze doen en doen wat ze zeggen. De brede ondersteuning dient uitgevoerd te worden volgens de leidende principes van de hersteloperatie, te weten: aannemelijkheid, ruimhartigheid en menselijke maat. Veel gedupeerden voelen zich op dit moment onmachtig op het moment dat gemeenten de brede ondersteuning onvoldoende waarmaken. De bestuurlijk regisseur is (begrijpelijkerwijs) niet beschikbaar voor individuele casuïstiek. Het is belangrijk dat gedupeerde ouders weten waar zij wél terecht kunnen. Daarom adviseren we de informatievoorziening op dit punt te verbeteren.

Met hartelijke groet, namens de Oudercommissie Kinderopvangtoeslag,

Tof Thissen, voorzitter